

Rauw op je dak

Rouw als gevolg van een calamiteit: is de school voorbereid?

- *Den Haag: Conrector wordt door een leerling door het hoofd geschoten.*
- *Hoogerheide: Achtjarige scholier wordt in de gang van school vermoord met een keukenmes.*
- *Apeldoorn: Vader wordt voor een basisschool doodgeschoten.*
- *Bergen op Zoom: Oud-leerling vermoord.*
- *Amsterdam: Leerling steekt voor de school medeleerling dood.*
- *Dordrecht: Millie Boele wordt ontvoerd en vermoord.*
- *Zierikzee: Vader schiet twee van zijn kinderen en zichzelf dood.*

Berichten in de media maken duidelijk: scholen worden rauw geconfronteerd met ingrijpende gebeurtenissen. Incidenten die in de schoolsituatie plaatsvinden, maar ook incidenten buiten de directe schoolomgeving. Wanneer leerlingen of personeel betrokken zijn, dan is de weerslag op het schoolleven en het gevoel van veiligheid onmiskenbaar. Het gevoel van veiligheid wordt aangetast. Scholen staan voor de taak om na een dergelijke calamiteit het schoolleven 'normaal' te hervatten. Daarnaast is het belangrijk dat ze ruimte maken voor het rouwproces dat onvermijdelijk verbonden is aan dergelijke heftige incidenten.

Leerlingen, docenten, directie en onderwijsondersteunend personeel vormen met elkaar een gemeenschap. Als iemand daaruit plotseling en onverwacht overlijdt, raakt dat de hele gemeenschap. Door de school moet erop gereageerd worden: tactvol, snel en weloverwogen. Is de school voorbereid op het rouwproces dat volgt? Het is belangrijk om als school een draaiboek en/of een checklist te hebben hoe te handelen in geval van rouw. Zijn de draaiboeken compleet? Centrum School en Veiligheid biedt in dit informatieblad handvatten om met rouw op school om te gaan.

Eerste Hulp Bij Rouw

Voordat een school te maken krijgt met rouw, is het belangrijk om de volgende zaken in orde te hebben:

- Crisisteam samenstellen dat bevoegd is tot het nemen van besluiten.
- Wie is het aanspreekpunt bij incidenten?
- Persvoorlichter benoemen.
- Draaiboek klaarleggen op vaste plek.
- Personeel informeren over het draaiboek en crisisteam.

Als er zich een sterfgeval als gevolg van een calamiteit voordoet kan de onderstaande checklist gebruikt worden.

Binnenkomst bericht bij aanspreekpunt crisisteam

- Crisisteam bij elkaar roepen.
- Draaiboek/checklist erbij nemen.
- Geheimhouding tot nader order.
- Snel informatie verzamelen over het gebeurde, controleren en zo spoedig mogelijk alle betrokkenen informeren.
- Vang de melder en eventuele getuigen op.
- Vang de dader op.
- Informeer personeel.
- Adequate instructie mentoren/groepsleerkrachten over informeren en begeleiden van de leerlingen.
- Personeel en leerlingen instrueren dat alleen persvoorlichter contact heeft met media.

- Herdenkingsplek inrichten.
- Hulpverlening inschakelen.
- Ontmoetings-/gespreksruimte inrichten.
- Let er op dat leerlingen niet alleen naar huis gaan. Laat hen eventueel door ouders halen.
- Besluiten in hoeverre de dagelijkse gang van zaken wordt hernomen (lessen et cetera).
- Ouderinloop organiseren.

Bezoek en afscheid

- Bezoek brengen aan getroffen gezin(nen) door schoolleiding en groepsleerkracht/mentor.
- Overleg met de ouders/familie wat je als school onderneemt (herdenkingsdienst op school, bijwonen uitvaart en dergelijke).
- Begeleiding van leerlingen bij uitvaart regelen; zorgen voor voldoende opvang van de leerlingen door mentoren/leerkrachten.

Na afloop

- Debriefing-bijeenkomst voor begeleiders.

Periode erna

- Extra zorg voor de leerlingen gedurende langere tijd.
- Gestructureerde opvang van collega's gedurende enkele maanden in samenwerking met slachtofferhulp.
- Nazorg voor de mentor/groepsleerkracht die zich intensief met het overlijden van een leerling of collega heeft beziggehouden.
- Vervolgbezoek aan getroffen gezinnen.
- Zorg ervoor dat personen en instanties, die mogelijk contact met de familie kunnen opnemen, op de hoogte zijn van het overlijden.
- Evaluatie/bijstellen draaiboek.

Op de website van CSV vindt u een uitgebreide **checklist** hoe u kunt handelen in geval van rouw. Op de website van KPC-Groep vindt u meer **voorbeelden** van draaiboeken en checklists.

Extra tips

Hoe vertel je het in de klas – een leidraad voor mentoren

- Benoem wat er is gebeurd en geef eerlijk antwoorden op vragen.
- Geef ruimte voor emoties.
- Doe verwerkingsopdrachten.
- Geef ruimte om onderling te praten.
- Ontwerp een afscheidsritueel met de groep.
- Vraag geregeld hoe het nu gaat.

Op de website van KPC-Groep vindt u **lesideeën** voor in de klas.

Rouwproces

Het is belangrijk voor een schooldirectie om te beseffen dat het rouwproces voor vrienden en vriendinnen soms heel veel tijd in beslag kan nemen. "De pijn om zo'n verlies is niet binnen twee maanden over."

Het is essentieel dat er een sfeer van veiligheid wordt gecreëerd, waarbij iedereen het gevoel heeft z'n eigen emoties te mogen tonen. "Er zijn leerlingen die van de zenuwen misschien heel lacherig worden, terwijl anderen weer bozig reageren of volkomen dichtslaan. Vooral ook in de puberteit heeft een dergelijke gebeurtenis een enorme impact. Belangrijkste stelregel daarbij is: respecteer alles, veroordeel nooit."

Omgang met de media

Wanneer er een calamiteit plaatsvindt op school is de kans groot dat de media hierover willen berichten. Het is verstandig om de regie in eigen hand te houden en het contact met de pers strak te regisseren. Een vooraf opgesteld draaiboek kan hierbij een goede hulp zijn. Een aantal zaken willen we vast noemen:

- Benoem een persvoorlichter. Hij/zij is de enige die de pers te woord staat.
- Sta pers te woord in een locatie buiten school.
- Verstrek geen persoonlijke informatie van slachtoffers of daders.
- Instrueer de leerlingen en het personeel dat zij de pers niet te woord staan.

Een uitgebreide checklist over hoe u met de media kunt omgaan vindt u in *Als de school het niet alleen kan*, een uitgave van KPC-Groep.

Ondersteuning

Op het **calamiteitenteam** van KPC-Groep kan door scholen een beroep worden gedaan wanneer door een calamiteit een school zo diep geraakt wordt dat het normale functioneren wordt bedreigd en er spoedeisende hulp nodig is.

Informatie

Als een ramp de school treft, omgaan met calamiteiten in het onderwijs, **publicatie** van KPC-Groep. Hierin wordt het proces besproken van draaiboek maken vooraf, de gebeurtenis zelf, tot de nazorg.

Scholing

Een verliesconsulent op school is die collega die zijn collega's ondersteunt in het geval van een verliessituatie. De verliesconsulent coacht de leerkracht bij de opvang van leerlingen. Het expertisecentrum **Omgaan met verlies** biedt een leergang aan waarin medewerkers opgeleid kunnen worden tot verliesconsulent.

Tot slot

Houd er rekening mee dat ook wanneer er een sterfgeval op een andere school is, maar bijvoorbeeld wel in dezelfde plaats, leerlingen behoefte kunnen hebben aan ruimte voor rouw. Besteed hier ook aandacht aan.